

T A I T E E N P E R U S O P E T U S L I I T T O T P O

Sivistysvaliokunnalle

29.3.2021

Asia: HE 39/2021 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta

Viite: Lausuntopyyntö 26.3.2021

Taiteen perusopetusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Lasten ja nuorten jaksamista koetellaan ennen näkemättömällä tavalla

Taiteen perusopetuksen oppilaista erityisesti pienimpien osallistuminen etäopetukseen on osoittautunut haastavaksi, mutta digikuorma on voinut kasvaa liian suureksi myös opinnoissaan jo pidemmälle edenneillä. Erityisesti samanaikainen etäkoulu ja etäharrastus on osoittautunut yhtälönä raskaaksi. Epävarmuuden pitkittyessä uusia harrastuksia ei aloiteta, ja aiemmistakin luovutaan herkemmin. Samaan aikaan nuorten mielenterveysongelmat ovat kasvussa. Taiteen harrastamisella on tutkitusti hyvinvointia lisääviä vaikutuksia*. Etäharrastaminen ei kuitenkaan tarjoa fyysisesti, sosiaalisesti ja henkisesti kaikkia samoja taideopetuksen mahdollisuuksia kuin lähiopetus.

Hallituksen esitykseen on kirjattu, että taiteen perusopetuksen koulutus perustuu vapaaehtoisuuteen ja lähtökohtaisesti sitä opetetaan jo etäopetuksena, joten liikkumiseen kohdistuvia poikkeuksia ei olisi välttämätöntä ulottaa siihen. Huomautamme, että sisätiloissa tapahtuva ohjattu harrastaminen on myös tautitilanteen vaikeimmilla alueilla, eli niissä kaupungeissa, joihin rajoituksia nyt ollaan asettamassa, tällä hetkellä mahdollista vuonna 2008 syntyneille ja sitä nuoremmille lapsille. Tältä osin esitys muuttaisi nykytilannetta merkittäväällä tavalla. Toteamme lisäksi, että myös kaikki muut kuin oppivelvollisuuteen sisältyvät koulutusmuodot ovat vapaaehtoisia. Vapaaehtoisuus ei erota taiteen perusopetusta osasta muita koulutusmuotoja, joissa lähiopetus ollaan sallimassa myös esitettyjen liikkumisrajoitusten aikana.

Taiteen perusopetuksen järjestämisessä on noudatettu opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ohjetta harrastustoiminnan järjestämisestä. Oppilaitoksissa on tehty jopa ohjeistusta enemmän. Käytössä olevia keinoja ovat mm: kokonaan uudet tai väljemmät tilat, entistään pienemmät ryhmäkoot, tehostettu siivous, käsienpesu, järjestelyt liikkumisessa oppilaitoksen tiloissa siten, että kontaktien määrä on minimissään, pintojen desinfiointi, hybridiopetus sekä osallistujien ohjeistus.

Toiminnan luonne ja tavoitteet tulee tunnistaa rajoituksia asetettaessa

Keväällä 2020 taiteen perusopetuksen toimijoita ohjeistettiin soveltamaan varhaiskasvatukselle ja perusopetukselle annettuja suosituksia ja linjauksia opetuksen järjestämisestä. Tämä oli loogista toiminnan luonne huomioon ottaen. Päätöksenteon hajaannuttua syksyllä paikalliselle tasolle, toiminnan rajoituksista päätettiin monin paikoin muun harrastustoiminnan linjauksia noudattaen. Myös valtionhallinnossa siirryttiin syksyn mittaan ohjeistamaan taiteen perusopetuksen toimijoita samoin perustein kuin harrastustoiminnan järjestäjiä.

* Mm. Fancourt, D. & Finn, S. (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67).

T A I T E E N P E R U S O P E T U S L I I T T O T P O

Taiteen perusopetus on osa Suomen koulutusjärjestelmää, se perustuu opetussuunnitelmaan ja siitä säädetään laissa (633/1998) ja asetuksessa (813/1998) taiteen perusopetuksesta. Taiteen perusopetuksen avulla luodaan perustaa taiteilijan ammatille. Taiteen perusopetuksen 128 000:sta oppilaasta valtaosa on peruskouluikäisiä. Varhaisiän oppilaita on noin 35 000 ja aikuisia noin 10 000**. Taiteen perusopetus on opetussuunnitelmaperusteisena toimintana sidottu myös oppimisen etenemiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Toiminnan jatkuvuus turvattava

Taiteen perusopetuksen oppilaitokset ovat sinnikkäästi jatkaneet toimintaansa läpi pandemian keskeytyksettä ja uusia ratkaisuja etsien. Tällä on iso merkitys myös perheille arjen jatkumossa.

Taiteen perusopetusta ei siitä annetun lain (633/1998) mukaan voi järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi, ja oppilasmaksujen on oltava kohtuullisia. Opetusta järjestävät alan koulutetut ammattilaiset, joiden kelpoisuuksista on säädetty asetuksella. Korkea laatu ja osaaminen ovat toiminnan ytimessä, ja nostavat myös järjestämisen kustannuksia.

Lomautuksia ja irtisanomisia oli alalla vielä ensimmäisen pandemiavuoden aikana vähän, ja rehtorit ovat tehneet kaikkensa työpaikkojen säilyttämiseksi. Nyt tilanne on kuitenkin taittunut, ja oppilaitoksia on jo ajautunut jopa kokonaan lopettamaan toimintansa. Myös lomautuksia on jo tiedossa. Jatkuvat muutokset ja epävarmuus ovat tehneet tehtävänsä.

Taiteen perusopetuksen oppilaitokset rahoittavat toimintaansa oppilasmaksujen lisäksi järjestämällä mm. kerhoja, työpajoja, esityksiä, lyhytkursseja ja leirejä. Myös koulu- ja päiväkotiyhteistyö tuo oppilaitoksille tuloja ja aikuisten harrastustoimintaa järjestämällä rahoitetaan myös lapsille ja nuorille tarjottavaa taiteen perusopetusta. Kaikki edellä mainitut tulonmuodostuksen keinot ovat olleet joko kokonaan tai osittain rajoitusten alaisia jo pitkään. Pandemian aiheuttamat erityisjärjestelyt ovat aiheuttaneet oppilaitoksille merkittäviä lisäkustannuksia. Vaikein tilanne on jo ennalta kaupungeissa, joihin uusia rajoituksia ollaan nyt asettamassa.

Arviomme mukaan kevään 2021 aikana rajoitusten ja toiminnan uudelleenjärjestelyjen aiheuttama rahoitusvaje taiteen perusopetuksen toimijoille on noin 12 miljoonaa euroa. Jotta työpaikat säilyisivät ja lasten ja nuorten mahdollisuudet laadukkaisiin taideopintoihin voitaisiin turvata myös jatkossa, tulee tuhansia ammattilaisia työllistävän toimialan tulonmenetykset kompensoida.

Toteamme lisäksi, että hallituksen esityksessä on lukuisia poikkeuksia, jotka sallisivat liikkumisen rajoitusten voimassa ollessa. Tätä poikkeusten pitkää listaa vastaan peilaten herää väistämättä kysymys, ovatko lasten ja nuorten harrastamiseen kohdentuvat rajoitukset tartuntojen vähenemisen kannalta oikeita ja välttämättömiä.

Minna Hyytiäinen
Puheenjohtaja

Viivi Seirala
Toiminnanjohtaja

** Opetushallituksen julkaisuja: Taiteen perusopetus 2020, Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2019-2020